

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ – ВИРОБНИКІВ КОНОПЕЛЬ

Коноплі – це луб'яна культура, яка належить до одних з найперспективніших технічних прядивних культур сільського господарства. З конопель виготовляють 50 тис. найменувань товарів.

З давніх-давен в Україні займалися вирощуванням конопель для виготовлення мотузок, канатів, целюлози і паперу, використання у ветеринарії, медицині, автомобілебудуванні, будівництві і як підстилку для тварин. Із конопляного насіння отримують олію, яку використовують в лакофарбовій, миловарній, харчовій промисловості та інших.

В 1990-ті роки галузь стала жертвою боротьби з наркоманією. Численні обмеження в законодавстві знищили всі прибуткові коноплезаводи. Переломним моментом для галузі став 2012 р., коли в Україні скасували обов'язкову охорону посівів і сховищ конопель, що істотно збільшило рентабельність цього бізнесу. У 2013 р. влада скасувала обмеження по розташуванню полів, під які потрапляло 90% території країни, що сильно заважало розвитку коноплярства.

Після скасування обмежень маржинальність конопляного бізнесу зросла вдвічі і тепер на ринку посівного матеріалу досягає 70%, а продавці стебел рослин могли розраховувати на 300%.

Середньоросійські сорти коноплі вирощуються переважно в Сумській, Чернігівській та Полтавській областях, а південні - в Миколаївській, Одеській, Дніпропетровській та Черкаській областях.

В останні роки площі під цією культурою зменшилися. Скорочення посівів цієї культури пов'язано з її високою трудомісткістю, особливими умовами вирощування (вимочування у воді), а також внесення її до переліку наркотичних рослин.

У 2016 р. в Україні під коноплею засіяли 3,5 тис. га, у 2017 р. - 2,7 тис. га, в 2018 р. - 1,5 тис. га. Близько 30 підприємств мають дозволи на вирощування конопель, але посіяли її тільки 12 сільгоспвиробників [1].

Оскільки законодавчо в Україні дозволяється використовувати коноплі виключно для промислової переробки, то українські виробники можуть працювати тільки з насінням і конопляною соломою. Але 50-70% рентабельності дають листя і суцвіття коноплі. З 1 га на конопляному насінні можна заробити 500-700 доларів, на тресті - 2000 доларів, а на листі і суцвітті коноплі - до 100 тис. доларів.

Для вирощування конопель господарства повинні мати сучасну спеціальну техніку і застосовувати сучасні технології. Але нестача коштів на новітнє закордонне обладнання, або більш досконале вітчизняне призводить до зростання собівартості і, відповідно, зменшення попиту на продукцію коноплярства. В структурі витрат технології вирощування конопель найбільшу частку займають витрати на мінеральні добрива, а саме 29,9%; на насіння конопель – 26,4%; на паливно-мастильні матеріали – 12,7%; на оренду земель – 8,8%; на гербіциди та засоби захисту рослин – 5,1%; на оплату праці – 4,1%; на амортизацію та ремонт – 2,8%.

Рентабельність вирощування промислових конопель залежить від механізації виробничого процесу і прямопропорційна продуктивності застосовуваних комплексів.

Особливістю вирощування конопель для аграріїв є обов'язкове одержання ліцензії на виробничу діяльність в даній галузі. Сьогодні в Україні 4 господарства мають право виробляти

сертифіковане насіння: Інститут луб'яних культур НААН, Інститут сільського господарства Північного Сходу НААН, ТОВ «Український інститут конопель», ФГ «Кравець».

Зараз українське насіння конопель сіють і переробляють по обидві сторони океану. У портфелі вітчизняних коноплярів - контракти на поставку насіння конопель в США, Уругвай і Парагвай. На заключній стадії знаходяться переговори з Іраном, Китаєм, країнами Балтії, Чилі, Італією і Колумбією. Україні на руку, що у багатьох країн Америки та ЄС немає власної селекційної школи. Навіть у лідерів нинішнього ринку конопель - Канади і Франції - до недавніх пір не було подібної школи.

Українські коноплі в особливій ціні через високий вміст масел і рівня волокнистості. 80% зібраного насіння конопель експортується: в Україні ціна 1 кг насінневого матеріалу ледь досягає 3,5 євро, а за кордоном цей же обсяг насіння можна продати за 6 євро.

Крім того, зараз європейські коноплярів самостійно не можуть задовольнити існуючий попит на конопляне волокно. Цей дефіцит частково перекривається українськими поставками. Ідеальні умови для коноплярства гарантують Україні місце серед основних постачальників конопляної сировини в Європу.

Працюючи з українськими постачальниками, європейці мають подвійну вигоду. У країнах ЄС коноплярство - дотаційна галузь: від 200 до 600 євро за гектар. Це знижує собівартість технічних конопель з недорогого і якісного українського насіння [2].

Серед виробників конопель є компанії з певним досвідом, такі як ПСП «Ватутіна», ТОВ «Івакан», ТОВ «Маковій», ТОВ «Кравець», ТОВ «Еліфібр», а є і новачки – ТОВ «ХЕМПТЕХНО», ПП «Фатіма Агро» та інші.

Внутрішній ринок виробництва продукції коноплярства сегментується за напрямками – вирощування та переробка. Тільки вирощують коноплі Пулинський льонозавод, ТОВ «Технологія ЛРМ» та ТОВ «Агро Ханф». Тільки переробкою коноплепродукції займаються ПАТ «Харківський канатний завод», Науково-виробнича фірма «ЕЛПФІТО», ТОВ «Десналенд», ФГ «Екосвіт» та інші [3].

Наразі в Україні дуже мало підприємств первинної переробки конопляної сировини, що можна пояснити невиваженою державною економічною політикою, зокрема в оподаткуванні. В результаті відбувається збільшення ціни, що знижує конкурентоздатність продукції.

Окрім того, вітчизняні підприємства, які займаються переробкою коноплесировини, виготовляють продукцію, що не завжди відповідає вимогам європейського ринку. Сировина після обробки може бути використана тільки для виготовлення канатів, мотузок, шпагату, привідних пасів тощо, які застосовуються в багатьох напрямках.

В Україні діє декілька підприємств, які виготовляють пенькові мотузки та канати: ТОВ «Укрканатпром», ПП «Валтекс», ПП «Канат-Текс», ПАТ «Харківський канатний завод».

Компанія «Лінен оф Десна» займається вирощуванням технічних конопель, первинною переробкою конопляної сировини і виготовляє шпагат та мотузки, паливні брикети та розсипний утеплювач (костриця льону або конопель). Річний обсяг виробництва конопляного волокна – від 500 тонн.

Для розвитку коноплярства придатні всі види ґрунтів, тому коноплесіючі підприємства мають певні переваги, а можливість витримувати монокультуру сприяє розміщенню її посівів поблизу переробних підприємств, що дозволяє зменшити витрати на транспортування сировини.

Науковці підкреслюють дуже великі перспективи вирощування конопель і їх переробки. Оскільки переваги вирощування даної культури в нашій країні дають змогу отримати 100% рівень рентабельності. Тобто, виробництво технічних конопель спроможне конкурувати за рівнем рентабельності з соняшником.

Сучасне коноплярство є досить інвестиційно привабливим через розширення спектру

використання конопель в різних сферах та пом'якшення державного регулювання вирощування даної культури. Нині популяризується будівництво екологічного конопляного житла, виробництво натуральних тканин, використання пелет замість газу. Все більш актуальним стає застосування продукції коноплярства в медицині. Українські аграрії можуть зайняти перспективні сегменти виходу власної продукції на світові ринки.

Основним завданням коноплярства, як і інших галузей, є підвищення урожайності на основі концентрації посівів в певних районах, а також використання безнаркотичних сортів, які виведені в Україні і пристосовані до існуючих природних умов.

Список джерел:

1. Коноплярство сьогодні [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Громадської спілки «Асоціація розвитку льонарства і коноплярства України» – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.fhdau.org.ua/pro-konopli/konoplyarstvo-sogodni/>.

2. Полезные травы: как на конопле заработать честные деньги, а не срок [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Landlord – 2018. - Режим доступу до ресурсу: <https://landlord.ua/news/poleznyie-travyi-kak-na-konople-zarabotat-chestnyie-dengi-a-ne-srok/>

3. Примаков О. Сучасне коноплярство: особливості, ефективність, перспективи [Електронний ресурс] / О.А. Примаков. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://agroprod.biz/2018/04/24/suchasne-konoplyarstvo-osoblyvosti-efektyvnist-perspektyvy/>.